

ET

ET

ET

EUROOPA ÜHENDUSTE KOMISJON

Brüssel, 8.7.2009
KOM(2009) 338 lõplik

2009/0101 (CNS)

Ettepanek:

NÕUKOGU RAAMOTSUS

õiguse kohta suulisele ja kirjalikule tõlkele kriminaalmenetluses

{SEK(2009) 915}

{SEK(2009) 916}

SELETUSKIRI

1. SISSEJUHATUS

1. Käesoleva nõukogu raamotsuse ettepaneku eesmärk on sätestada ühised miinimumnõuded õiguse kohta suulisele ja kirjalikule tõlkele kriminaalmenetluses kõikjal Euroopa Liidus. Ettepanek on esimene mitmest meetmest, millega asendatakse komisjoni 2004. aasta nõukogu raamotsuse ettepanek teatavate protsessuaalsete õiguste kohta kriminaalmenetlustes kõikjal Euroopa Liidus (KOM(2004) 328, 28.4.2004), mis võetakse tagasi pärast nõukogu ja Euroopa Parlamendi nõuetekohast teavitamist. Varasema ettepaneku suhtes ei saavutatud kokkulepet hoolimata kolm aastat kestnud aruteludest nõukogu töörühmas. Ettepanek jäeti kõrvale 2007. aasta juunis pärast tulutut arutelu justiitsnõukogus. Järkjärgulist lähenemisviisi peetakse praegu üldiselt aktsepteeritavaks variandiks; nii pannakse järk-järgult alus usaldusele ja aidatakse suurendada vastastikust usaldust. Ettepanekut tuleks seepärast vaadelda osana laialdasest õigusaktide paketist, mille eesmärk on sätestada minimaalsed menetlusõigused kriminaalmenetluses Euroopa Liidus.

2004. aasta ettepanekus käsitletud õiguste hulka kuuluvad lisaks õigusele tasuta suulisele ja kirjalikule tõlkele õigus õigusabile, õigus saada teavet õiguste kohta (õiguste loetelu), õigus haavatavatele süüdistatavatele osutatavale erilisele tähelepanule, õigus suhelda konsulaarasutustega ja õigus suhelda perekonnaga.

Käesolevas ettepanekus on komisjon otsustanud keskenduda õigusele suulisele ja kirjalikule tõlkele, sest see õigus tekitas 2004. aasta ettepaneku aruteludel kõige vähem vastuolu ning selle õiguse kohta leidis teavet ja uuringuid.

2. Ettepaneku eesmärk on täiustada nende kahtlustatavate õigusi, kes ei mõista või ei räägi menetluskeelt. Nende õiguste ühised miinimumnõuded peaksid lihtsustama vastastikuse tunnustamise põhimõtte kohaldamist.
3. Ettepaneku õiguslik alus on Euroopa Liidu lepingu artikli 31 lõige 1. Artikli 31 lõike 1 punktiga c on ette nähtud, et EL võib võtta ühismeetmeid, et tagada eeskirjade ühtlus, mis võib olla vajalik koostöö parandamiseks. Õigusala koostöö, eriti vastastikuse tunnustamise puhul on vaja luua vastastikune usaldus. On vaja teatavat ühtlust, et parandada vastastikust usaldust ja seega koostööd.
4. Õigus suulisele ja kirjalikule tõlkele, mis tuleneb Euroopa inimõiguste ja põhivabaduste kaitse konventsioonist, on ülioluline kriminaalsüüdistuse saanud isiku jaoks, kes ei mõista menetluskeelt, sest ta peab aru saama tema vastu esitatud süüdistusest ja mõistma menetlust. Kahtlustatav peab mõistma, milles teda süüdistatakse. Olulistest menetlusdokumentidest tuleks esitada kirjalik tõlge. Kooskõlas Euroopa inimõiguste ja põhivabaduste kaitse konventsiooniga tuleb suulist ja kirjalikku tõlget pakkuda tasuta.

5. Mõjuhindang

Ettepaneku kohta tehti mõjuhindang, mis on esitatud dokumendis SEK(2009) 915. Mõjuhindangu vaatas läbi ja kiitis seejärel 27. mail 2009. aastal heaks mõju hindamise komitee. Komitee soovitusel ja nende arvessevõtmise viisi leiab mõjuhindangu punktis 25 aadressil http://ec.europa.eu/governance/impact/practice_en.htm. Esitati järgmised valikud:

- a) Praegust olukorda ei muudeta, mistõttu ELi meetmeid ei võetaks. Praegune olukord, kus liikmesriigid peavad järgima Euroopa inimõiguste ja põhivabaduste kaitse konventsioonist tulenevaid kohustusi, võiks eeldatavalt samamoodi jätkuda, kuid sellega kaasneks ka

edaspidi prokuratuuri ja süüdistatava vaheline ebavõrdne jõudude tasakaal, mis on seni vastastikust tunnustamist takistanud. Majanduslikud tagajärjed oleksid minimaalsed.

b) Õigusloomega mitteseotud meetmed, nagu soovitusel, soodustaksid liikmesriikidevahelist suhtlemist ja hea tava väljaselgitamist. Selle valikuga suurendatakse teadlikkust Euroopa inimõiguste ja põhivabaduste kaitse konventsioonist tulenevatest nõuetest, levitades ja soovitades selle järgimise tava. Õigusnormide ühtlustamist ei toimuks.

c) Uus õigusakt, mis hõlmab kõiki õigusi sarnaselt 2004. aasta ettepanekuga. Selle rakendamine liikmesriikides, komisjonipoolne järelevalve ja Euroopa Kohtusse pöördumise võimalus aitaksid saada üle raskustest Euroopa inimõiguste ja põhivabaduste kaitse konventsiooni järgimisel ja edendada vastastikust usaldust. Majanduslikud tagajärjed oleksid kahetised, esiteks teenuste loomise kulude tekkimine õiguste tagamiseks ja teiseks edasikaebuste kulude vähenemine.

d) Alustada meetmest, mis piirneks piiriüleste asjadega. See oleks vaja hoolikalt läbi mõelda, et lahendada asjakohaselt võimaliku diskrimineerimise probleem piiriülestes menetlustes ja siseriiklikes menetluses osalevate kahtlustatavate vahel. Sarnaselt eelmise valikuga oleksid majanduslikud tagajärjed kahetised, esiteks teenuste loomise kulude tekkimine õiguste tagamiseks ja teiseks edasikaebuste kulude vähenemine, kuid eelmise valikuga võrreldes vähemal määral, sest reguleerimisala on väiksem.

e) Eelistatud valik on järkjärguline lähenemisviis, mis saaks alguse juurdepääsust suulisele ja kirjalikule tõlkele ja eeldaks uut raamotsust, millega nõutaks liikmesriikidelt miinimumnõuete kehtestamist vaid suulisele ja kirjalikule tõlkele juurdepääsule. Majanduslikud tagajärjed oleksid kahetised, esiteks teenuste loomise kulude tekkimine õiguste tagamiseks ja teiseks edasikaebuste kulude vähenemine.

Mõjuhinnangus leiti, et valikute b ja e ühendamine oleks eelistatud, sest sellega kasutatakse maksimaalselt ära õigusloomega seotud ja sellega mitteseotud meetmete vaheline koostoime. Sellepärast peaks raamotsusele järgnema head tava käsitlev dokument.

2. ÜLDINE TAUST

6. Euroopa Liidu lepingu artiklis 6 on sätestatud, et liit austab põhiõigusi, nagu need on tagatud Euroopa inimõiguste ja põhivabaduste kaitse konventsiooniga ning nagu need tulenevad liikmesriikide sarnastest riigiõiguslikest tavadest. Detsembris 2000 kirjutasid Euroopa Parlament, nõukogu ja komisjon ühiselt alla ja kuulutasid pidulikult välja Euroopa Liidu põhiõiguste harta.

7. Tampere toimunud Euroopa Ülemkogu kohtumise järel dustes¹ kinnitati, et vastastikune tunnustamine peaks saama õiguslase koostöö nurgakiviks, ning rõhutati, et vastastikune tunnustamine ja õigusaktide vajalik ühtlustamine soodustaks üksikisiku õiguste kohtulikku kaitset².

¹ 15. ja 16. oktoober 1999.

² Järeldus 33.

8. Komisjoni 26. juuli 2000. aasta teatise nõukogule ja Euroopa Parlamendile kriminaalasjades tehtud lõplike otsuste vastastikuse tunnustamise kohta³ nenditi, et „seepärast peab tagama, et vastastikuse tunnustamise põhimõtte kohaldamine ei kahjustaks kahtlustatavate kohtlemist ja õigust kaitsele, vaid et õiguslikke tagatise protsessi käigus hoopis täiustataks”.
9. See kiideti heaks meetmeprogrammiga kriminaalasjades tehtud otsuste vastastikuse tunnustamise põhimõtte rakendamiseks,⁴ mille võtsid vastu nõukogu ja komisjon. Selles osutati, et vastastikune tunnustamine sõltub oluliselt selle tõhususe näitajatest.
10. Nende näitajate hulka kuuluvad kahtlustatavate õiguste kaitse mehhanismid (3. näitaja) ja ühiste miinimumnõuete koostamine vastastikuse tunnustamise põhimõtte rakendamise lihtsustamiseks (4. näitaja). Käesolev raamotsuse ettepanek on üksikisiku õiguste kaitse parandamise eesmärgi täitmiseks.

3. ÕIGUS SUULISELE JA KIRJALIKULE TÕLKELE EUROOPA INIMÕIGUSTE JA PÕHIVABADUSTE KAITSE KONVENTSIOONI KOHALELT

11. Euroopa inimõiguste ja põhivabaduste kaitse konventsiooni artiklis 5 – Õigus isikuvabadusele ja turvalisusele – on sätestatud:

„1) Igaihel on õigus isikuvabadusele ja turvalisusele. Kellelki ei või võtta tema vabadust, välja arvatud seaduses kindlaksmääratud korras järgmistel juhtudel: (...)

f) seaduslik vahistamine või kinnipidamine, ... võtta meetmeid tema ... väljaandmiseks

2) Igale vahistatule teatatakse talle arusaadavas keeles viivitamata tema vahistamise põhjused ja kõik tema vastu esitatud süüdistused.

(...)

4) Igaihel, kellelt on võetud vabadus vahistamise või kinnipidamise teel, on õigus taotleda menetlust, millega kohus otsustaks kiires korras tema kinnipidamise seaduslikkuse ning korraldaks tema vabastamise, kui kinnipidamine osutub ebaseaduslikuks.

Artiklis 6 – Õigus õiglasele kohtulikule arutamisele – on sätestatud:

„3) Igal kuriteos süüdistataval on vähemalt järgmised õigused:

a) saada kiires korras talle arusaadavas keeles üksikasjalikku teavet tema vastu esitatud süüdistuse iseloomust ja põhjustest;

(...)

e) kasutada tasuta tõlgi abi, kui ta ei mõista või ei räägi kohtus kasutatavat keelt.”

Euroopa Liidu põhiõiguste hartas on neid õigusi kajastatud artiklites 6 ja 47–50.

³ KOM(2000) 495, 29.7.2000.

⁴ EÜT C 12, 15.1.2001, lk 10.

12. Euroopa Inimõiguste Kohus on leidnud Euroopa inimõiguste ja põhivabaduste kaitse konventsiooni artikli 6 kohta, et süüdistataval on õigus tasuta suulisele tõlkele isegi süüdimõistmise korral, et tal on õigus saada süüdistust kirjeldavaid dokumente talle arusaadavas keeles, et suuline tõlge peab võimaldama süüdistataval mõista menetlust ja et tõlk peab olema pädev. Seda, et süüdistataval on õigus tasuta suulisele tõlkele isegi süüdimõistmise korral, sedastati kohtuasjas Luedicke, Belkacem ja Koç vs. Saksamaa⁵. Asjas Kamasinski vs. Austria⁶ sedastati, et pakutav suuline tõlge peab olema piisavalt kõrge kvaliteediga, et süüdistatav saaks aru tema vastu esitatud süüdistusest ja et ta saaks ennast kaitsta. Õigus kehtib dokumentaalsete tõendite ja kohtueelse menetluse suhtes. Euroopa inimõiguste kohus leidis, et suulise tõlke tase peab olema piisav ja et süüdistuse üksikasjad tuleb esitada isikule talle arusaadavas keeles (Brozicek vs. Itaalia⁷). Kohtuasutused peavad tõendama, et süüdistatav räägib kohtus kasutatavat keelt piisavalt hästi, süüdistatav ise ei pea tõendama, et ta ei oska keelt piisavalt hästi rääkida⁸. Tõlk peab olema pädev ja kohtunik peab tagama õiglase kohtumenetluse (Cuscani vs. Ühendkuningriik⁹).

4. ERISÄTTED

13. Raamotsuse ettepanekus on sätestatud peamised kohustused ning toetunud Euroopa inimõiguste ja põhivabaduste kaitse konventsioonile ja Euroopa inimõiguste kohtu praktikale. Mitmekeelsuse ja tõlkide koolituse mõttekoda¹⁰ koostas aruande soovitustega suulise ja kirjaliku tõlke kvaliteedi kohta. Aruanne on komisjoni suulise tõlke peadirektoraadi poolt 2008. aastal kokkukutsutud mõttekoja kohtumiste tulemus. Eesmärk oli selgitada välja, kas on vaja võtta meetmeid ja kui, siis milliseid. Mõttekoda järeldas, et vajadus on olemas ja koostas soovitused, kuidas parandada pädevate ja kvalifitseeritud tõlkide koolitamist kriminaalmenetluse jaoks. Soovituste hulgas oli õiguslase suulise tõlke õppekava ning õigustõlkide akrediteerimise, sertifitseerimise ja registreerimise süsteem.

Artikkel 1 – Kohaldamisala

14. Kohaldamisala hõlmab kõiki kuriteos kahtlustatavaid kuni lõpliku otsuse tegemiseni (sealhulgas edasikaebus). Selliste isikute tähistamiseks kasutatakse terminit „kahtlustatav”. Seda kasutatakse iseseisva terminina sõltumata selliste isikute nimetamisest siseriiklikus menetluses.
15. Euroopa inimõiguste kohtu praktikas on selgitatud, et õigusrikkumistes küsitletavad isikud peaksid sõltumata sellest, kas neile on esitatud ametlik süüdistus või mitte, olema kaetud Euroopa inimõiguste ja põhivabaduste kaitse konventsiooni artikliga 6. Sellepärast on selle

⁵ 19. detsember, A seeria nr 29. „46. Kohus leiab seetõttu, et termini [...] „tasuta” tavatähendust artikli 6 lõike 3 punktis e [...] kinnitab artikli 6 eesmärk. Kohus järeldab, et artikli 6 lõike 3 punktiga e kaitstav õigus tähendab, et igaühel, kes ei räägi ega mõista kohtus kasutatavat keelt, on õigus suulise tõlgi tasuta abile, ilma et temalt hiljem nõutaks tekkinud kulude hüvitamist.”

⁶ 19. detsember, A seeria nr 168.

⁷ 19. detsember 1989, (10964/84) [1989] ECHR 23

⁸ „41 [...] Itaalia kohtuasutused oleks pidanud võtma meetmeid, et tagada artikli 6 lõike 3 punkti a nõuete täitmine, välja arvatud siis, kui nad oleks suutnud tõendada, et taotleja oskas piisavalt hästi itaalia keelt, et mõista selle kirja sisu, millega teda teavitati tema vastu esitatud süüdistustest. Kinnitust selle kohta ei leia ei toimikust ega tunnistajate ütlustest 23. aprillil 1989 toimunud ärakuulamisel. Käesoleval juhul on rikutud artikli 6 lõike 3 punkti a.”

⁹ 24. september 2002, nr 3277/96

¹⁰ http://ec.europa.eu/commission_barroso/orban/docs/FinalL_Reflection_Forum_Report_en.pdf

sättega hõlmatud ka isikud, kes on vahistatud või kinni peetud seoses kriminaalsüüdistusega. Need õigused hakkavad kehtima hetkest, mil isikut teavitatakse kuriteo toimepanekus kahtlustamisest (nt vahistamisel või siis, kui kahtlustatav ei tohi enam politsei valve alt lahkuda).

Artiklis selgitatakse, et ettepanek kehtib ka Euroopa vahistamismääruse suhtes. Euroopa vahistamismääruse hõlmamine on oluline, sest Euroopa vahistamismääruse raamotsuses käsitletakse seda küsimust ainult üldiselt. Selles suhtes läheb ettepanek Euroopa inimõiguste ja põhivabaduste kaitse konventsiooni artiklist 5 kaugemale.

Artikkel 2 – Õiguse suulisele tõlkele

16. Selles artiklis on sätestatud peamine põhimõte, et suulist tõlget tuleb võimaldada menetlustes uurimis- ja kohtuasutuste ees, see tähendab politseipoolse küsitlemise ajal, kohtulikul ärakuulamisel ja vaheistungitel või edasikaebuste korral. Õigus laieneb ka õigusnõustamisele, mida osutatakse kahtlustatavale, kui tema kaitsja räägib temale mõistetamatut keelt.

Artikkel 3 – Õigus oluliste dokumentide tõlkimisele

17. Kahtlustataval on õigus oluliste dokumentide tõlkimisele, et kindlustada õiglane kohtumenetlus. Kohtuasjas *Kamasinski vs. Austria*¹¹ sedastas Euroopa inimõiguste kohus, et õigus suulisele tõlkele kehtis „dokumentaalsete tõendite suhtes” ja et süüdistataval peaks olema piisavalt teavet tema vastu esitatud süüdistusest, et ennast kaitsta¹². Olulised kriminaalmenetluse dokumendid peaksid seega hõlmama süüdistust või süüdistusakti ja asjakohaseid dokumentaalseid tõendeid, nagu peamiste tunnistajate ütlused, mida on vaja selleks, et saada „üksikasjalikku teavet tema vastu esitatud süüdistuse iseloomust ja põhjustest” kooskõlas Euroopa inimõiguste ja põhivabaduste kaitse konventsiooni artikli 6 lõike 3 punktiga a. Tuleks pakkuda ka kinnipidamismääruse või isikuvabaduse võtmist käsitleva määruse ja kohtuotsuse tõlget, mida on vaja edasikaebeõiguse teostamiseks (Euroopa inimõiguste ja põhivabaduste kaitse konventsiooni protokoll nr 7 artikkel 2).

Euroopa vahistamismääruse täitmise korral tuleks Euroopa vahistamismäärus tõlkida.

¹¹ 19. detsember, A seeria nr 168.

¹² “74. Õigus [...] tasuta suulisele tõlkele ei kehti ainult kohtulikul ärakuulamisel antud ütluste suhtes, vaid ka dokumentaalsete tõendite ja kohtueelse menetluse suhtes. Artikli 6 lõike 3 punktis e on sätestatud, et kuriteos süüdistataval, kes ei mõista või ei räägi kohtus kasutatavat keelt, on õigus kasutada tema suhtes algatatud menetluses tasuta tõlgi abi kõikide nende dokumentide või ütluste jaoks, millest arusaamine on tema jaoks oluline, või mis tuleb tõlkida kohtus kasutatavasse keelde, et tagada õiglane kohtumenetlus. [...] Siiski ei minda artikli 6 lõike 3 punktis e nii kaugemale, et nõutaks kõikide menetluse kirjalike tõendite või ametlike dokumentide kirjalikku tõlkimist. Osutatav tõlkeabi peab võimaldama süüdistataval mõista tema vastu esitatud süüdistust ja end kaitsta, eelkõige sündmuste omapoolse kirjeldamisega kohtule. Et artikli 6 lõike 3 punktiga e tagatud õigus oleks teostatav ja tõhus, ei piirdu pädevate asutuste kohustus tõlgi määramisega, vaid võib ulatuda eritingimustes esitatud taotluse korral ka osutatud tõlke piisavuse teatava järelkontrollini (vt otsus *Artico* kohtuasjas).”

Artikkel 4 – Suulise ja kirjaliku tõlke kulude katmine liikmesriigi poolt

18. Selles artiklis on sätestatud, et suulise ja kirjaliku tõlke kulud katab liikmesriik. Seda, et süüdistataval on õigus tasuta suulisele tõlkele isegi süüdimõistmise korral, sedastati kohtuasjas Luedicke, Belkacem ja Koç vs. Saksamaa¹³.

Artikkel 5 – Kirjaliku ja suulise tõlke kvaliteet

19. Selles artiklis esitatakse põhinõue tagada suulise ja kirjaliku tõlke kvaliteet. Soovitused selle kohta on esitatud mitmekeelsuse ja tõlkide koolituse mõttekoja aruandes¹⁴.

Artikkel 6 – Tagasiulatuva jõu puudumine

20. Selle artikli eesmärk on tagada, et ühiste miinimumnõuete kehtestamine käesoleva raamotsuse alusel ei tähenda nõuete vähendamist teatavates liikmesriikides ja et Euroopa inimõiguste ja põhivabaduste kaitse konventsiooni nõuetest peetakse kinni. Liikmesriikidel on täielik õigus kehtestada raamotsusega kokkulepitud nõuetest rangemad nõuded.

Artikkel 7 – Rakendamine

21. Artikliga nõutakse, et liikmesriigid peavad rakendama raamotsuse x /xx/ 20xx ja saatma samaks kuupäevaks nõukogule ja komisjonile nende sätete teksti, millega võetakse otsus siseriiklikku õigusse üle.

Artikkel 8 – Aruanne

22. Komisjon esitab hiljemalt XX kuud pärast rakendamist Euroopa Parlamendile ja nõukogule aruande, milles hinnatakse, millises ulatuses on liikmesriigid võtnud käesoleva raamotsuse järgimiseks vajalikke meetmeid, ning millele vajaduse korral lisatakse seadusandlikke ettepanekuid.

Artikkel 9 – Jõustumine

23. Artikliga nähakse ette, et raamotsus jõustub kahekümnendal päeval pärast selle avaldamist *Euroopa Liidu Teatajas*.

5. SUBSIDIAARSUSE PÕHIMÕTE

24. Liikmesriigid üksi ei suuda ettepaneku eesmärki piisavas ulatuses saavutada, kuna ettepaneku eesmärk on suurendada nendevahelist usaldust ja seetõttu tuleb kokku leppida ühistes miinimumnõuetes, mida kohaldatakse kogu Euroopa Liidus. Ettepanekuga ühtlustatakse liikmesriikide olulised menetluseeskirjad suulise ja kirjaliku tõlke kohta kriminaalmenetluses, et tekitada vastastikust usaldust. Seepärast on ettepanek kooskõlas subsidiaarsuse põhimõttega.

¹³ „46. Kohus leiab seetõttu, et termini [...] „tasuta” tavatähendust artikli 6 lõike 3 punktis e [...] kinnitab artikli 6 eesmärk. Kohus järeldeb, et artikli 6 lõike 3 punktiga e kaitstav õigus tähendab, et igapähele, kes ei räägi ega mõista kohtus kasutatavat keelt, on õigus suulise tõlgi tasuta abile, ilma et temalt hiljem nõutaks tekkinud kulude hüvitamist.”

¹⁴ Vt joonealune märkus 10 eespool.

6. PROPORTSIONAALSUSE PÕHIMÕTE

25. Ettepanek on kooskõlas proportsionaalsuse põhimõttega, kuna see ei lähe nimetatud eesmärkide saavutamiseks Euroopa Liidu tasandil vajalikust kaugemale.

Ettepanek:

NÕUKOGU RAAMOTSUS

õiguse kohta suulisele ja kirjalikule tõlkele kriminaalmenetluses

EUROOPA LIIDU NÕUKOGU,

võttes arvesse Euroopa Liidu lepingut, eriti selle artikli 31 lõike 1 punkti c,

võttes arvesse komisjoni ettepanekut,

võttes arvesse Euroopa Parlamendi arvamust

ning arvestades järgmist:

- (1) Euroopa Liit on seadnud endale eesmärgiks säilitada ja arendada vabadusel, turvalisusel ja õigusel rajanevat ala. Euroopa Ülemkogu Tamperes 15. ja 16. oktoobril 1999. aastal toimunud kohtumise järelduste kohaselt ning eelkõige nende punkti 33 kohaselt peaks vastastikuse tunnustamise põhimõtte saama liidu piires õiguslase koostöö nurgakiviks nii tsiviil- kui ka kriminaalasjades.
- (2) 29. novembril 2000. aastal võttis nõukogu vastavalt Tampere järeldustele vastu meetmeprogrammi, et rakendada vastastikuse tunnustamise põhimõtet kriminaalasjades¹⁵. Meetmeprogrammi sissejuhatuses deklareeritakse, et vastastikune tunnustamine on „mõeldud tugevdama koostööd liikmesriikide vahel, aga ka tõhustama üksikisiku õiguste kaitset”.
- (3) Kriminaalasjades tehtud otsuste vastastikuse tunnustamise põhimõtte rakendamine eeldab, et liikmesriigid usaldavad üksteiste kriminaalkohtusüsteeme. Vastastikuse tunnustamise ulatus sõltub suuresti mitmest näitajast, mille hulka kuuluvad „[...] kahtlustatavate õiguste kaitse mehhanismid”¹⁶ ja ühised miinimumnõuded, mis on vajalikud vastastikuse tunnustamise põhimõtte rakendamise hõlbustamiseks.
- (4) Vastastikune tunnustamine saab toimida tõhusalt üksnes usalduse õhkkonnas, milles mitte üksnes kohtuasutused, vaid ka kõik kriminaalmenetluses osalejad suhtuvad teiste liikmesriikide kohtuasutuste otsustesse samaväärselt enda omadega viisil, mis ei väljenda „mitte üksnes usku partneri otsuste adekvaatsusse, vaid ka veendumust, et neid otsuseid kohaldatakse õigesti”¹⁷.

¹⁵ EÜT C 12, 15.1.2001, lk 10.

¹⁶ EÜT C 12, 15.1.2001, lk 10.

¹⁷ KOM(2000) 495(lõplik), 26.7.2000, lk 4.

- (5) Kuigi liikmesriigid on Euroopa inimõiguste ja põhivabaduste kaitse konventsiooni osalised, näitavad kogemused, et see iseenesest ei tekita piisavat usaldust teiste liikmesriikide kriminaalkohtusüsteemi vastu.
- (6) Euroopa Liidu lepingu artikli 31 lõikega 1 on ette nähtud liikmesriikides kohaldatavate eeskirjade kooskõlastamise kindlustamine, mis võib olla vajalik [kriminaalasjades tehtava õiguslase koostöö parandamiseks]. Ühised miinimumnõuded suurendaksid usaldust kõikide liikmesriikide kriminaalkohtusüsteemide vastu, mis omakorda peaks viima tõhusama õiguslase koostööni vastastikuse usalduse õhkkonnas.
- (7) Selliseid ühiseid nõudeid tuleks kohaldada suulise ja kirjaliku tõlke suhtes kriminaalmenetluses. Liikmesriikide hulgas vajaliku usalduse tõstmiseks on käesolevas raamotsuses sätestatud suulise ja kirjaliku tõlke ühised põhinõuded kriminaalmenetluses kõikjal Euroopa Liidus, nii et need kajastaksid Euroopa inimõiguste ja põhivabaduste kaitse konventsiooni asjakohaseid sätteid kohaldavate liikmesriikide tava.
- (8) Nende isikute õigus suulisele ja kirjalikule tõlkele, kes ei mõista menetluskeelt, on sätestatud Euroopa inimõiguste ja põhivabaduste kaitse konventsiooni artiklites 5 ja 6, mida on Euroopa Inimõiguste Kohus oma lahendites tõlgendanud. Raamotsusega lihtsustatakse nende õiguste kasutamist praktikas.
- (9) Käesoleva raamotsusega tuleks näha ette tasuta ja täpne keeleabi, et tagada kahtlustatavale, kes ei mõista ega räägi menetluskeelt, õigus saada aru tema vastu esitatud süüdistusest ja mõista menetlust, et ta saaks kasutada oma õigusi. Seda abi peaks vajaduse korral laiendama kahtlustatava ja tema kaitsja vahelistele suhetele.
- (10) Asjakohast abi tuleks anda ka kuulmis- või kõnepuudega kahtlustatavale.
- (11) Kohustus hoolitseda kahtlustatavate eest, kes ei suuda menetlust mõista või jälgida, on õiglase kohtumõistmise aluseks. Prokuratuur, õiguskaitse- või kohtuasutused peaksid seetõttu tagama ebasoodsas olukorras olla võivale kahtlustatavale võimaluse oma õigusi tõhusalt kasutada. Nimetatud asutused peaksid olema teadlikud võimalikust haavatavusest ja võtma asjakohaseid meetmeid õiguste tagamiseks. Seda tuleks alati teha kahtlustatava puhul, kes on alaealine või kellel on puue, mis takistab aktiivset menetluses osalemist.
- (12) Liikmesriikidel peaks olema kohustus pakkuda kohtunikele, juristidele ja muudele kohtutöötajatele koolitust, et tagada suulise ja kirjaliku tõlke kvaliteet.
- (13) Käesolevas raamotsuses austatakse põhiõigusi ja järgitakse Euroopa Liidu põhiõiguste hartaga tunnustatud põhimõtteid. Eelkõige soovitakse raamotsusega edendada õigust isikuvabadusele, õigust õiglasele kohtulikule arutamisele ja õigust kaitsele.
- (14) Kuna ühiste miinimumnõuete kehtestamise eesmärki ei saa saavutada liikmesriikide ühepoolse tegutsemise kaudu, vaid üksnes liidu tasandil, võib nõukogu vastu võtta meetmed vastavalt Euroopa Liidu lepingu artiklis 2 ja Euroopa Ühenduse asutamislepingu artiklis 5 määratletud subsidiaarsuse põhimõttele. Kõnealusel artiklis määratletud proportsionaalsuse põhimõtte kohaselt ei lähe käesolev raamotsus kaugemale, kui on vaja nimetatud eesmärgi saavutamiseks,

ON VASTU VÕTNUD KÄESOLEVA RAAMOTSUSE:

Artikkel 1

Kohaldamisala

1. Raamotsusega kehtestatakse eeskirjad õiguse kohta suulisele ja kirjalikule tõlkele kriminaalmenetluses ja Euroopa vahistamismääruse täitmise menetluses.
2. Need õigused on igal isikul alates hetkest, mil liikmesriigi pädevad asutused on talle teatanud, et teda kahtlustatakse kriminaalkuriteo toimepanekus, kuni tema suhtes menetluse lõpetamiseni (edaspidi „kahtlustatav“).

Artikkel 2

Õiguse suulisele tõlkele

1. Liikmesriigid tagavad, et kahtlustatavale, kes ei mõista või ei räägi kriminaalmenetluse keelt, võimaldatakse tasuta suuline tõlge, et kindlustada õiglane kriminaalmenetlus. Suulist tõlget pakutakse menetlustes uurimis- ja kohtuasutuste ees, sealhulgas politseipoolse küsitlemise ajal, kõikidel kahtlustatava ja tema advokaadi vajalikel kohtumistel, kõikidel kohtulikel arutamistel ja vajalikel vahepealsetel arutamistel.
2. Liikmesriigid tagavad, et vajaduse korral kindlustatakse kahtlustatavale kriminaalmenetluse jooksul toimuva õigusnõustamise suuline tõlge.
3. Liikmesriigid tagavad menetluse kehtestamise selle väljaselgitamiseks, kas kahtlustatav mõistab ja räägib kriminaalmenetluse keelt.
4. Liikmesriigid tagavad kaebuse esitamise võimaluse otsuse kohta, millega leitakse, et suulist tõlget ei ole vaja.
5. Õigus suulisele tõlkele hõlmab ka abi kuulmis- või kõnepuudega isikutele.
6. Euroopa vahistamismääruse täitmise menetluse puhul tagavad liikmesriigid, et igale isikule, kelle suhtes seda täidetakse ja kes ei mõista või ei räägi menetluskeelt, võimaldatakse asjaomase menetluse jooksul suuline tõlge.

Artikkel 3

Õigus oluliste dokumentide tõlkimisele

1. Liikmesriigid tagavad, et kahtlustatavale, kes ei saa aru asjaomase kriminaalmenetluse keelest, võimaldatakse kõikide olulistele dokumentidele kirjalik tõlge, et kindlustada õiglane kriminaalmenetlus.
2. Tõlkimisele kuuluvad olulised dokumendid on kinnipidamismäärus, millega võetakse inimeselt vabadus, süüdistus/süüdistusakt, peamised dokumentaalsed tõendid ja kohtuotsus.

3. Kahtlustatav või tema advokaat võivad esitada põhjendatud taotluse muude dokumentide tõlkimiseks, sealhulgas kahtlustatava kaitsja poolsete õigusnõustamisalaste dokumentide tõlkimiseks.
4. Liikmesriigid tagavad kaebuse esitamise võimaluse otsuse kohta, millega keeldutakse lõikes 2 osutatud dokumentide tõlkimisest.
5. Euroopa vahistamismääruse täitmise menetluse puhul tagavad liikmesriigid, et igale isikule, kelle suhtes seda täidetakse ja kes ei mõista Euroopa vahistamismääruse koostamiseks kasutatud keelt, võimaldatakse määruse kirjalik tõlge.

Artikkel 4

Suulise ja kirjaliku tõlke kulude katmine liikmesriigi poolt

Liikmesriigid katavad artiklite 2 ja 3 kohaldamisel tekkivad suulise ja kirjaliku tõlke kulud.

Artikkel 5

Kirjaliku ja suulise tõlke kvaliteet

1. Suulist ja kirjalikku tõlget pakutakse nii, et kahtlustatav saab oma õigusi täielikult kasutada.
2. Liikmesriigid pakuvad kohtunikele, juristidele ja muudele kohtutöötajatele koolitust, et tagada kahtlustatavale võimalus mõista menetlust.

Artikkel 6

Tagasiulatuva jõu puudumine

Ühtegi käesoleva raamotsuse sätet ei tõlgendata Euroopa inimõiguste ja põhivabaduste kaitse konventsiooni ega liikmesriikide seaduse alusel tagatud ning kõrgemat kaitstuse taset pakkuvate õiguste ja menetluslike tagatiste piiramisena või nendest vabastamisena.

Artikkel 7

Rakendamine

Liikmesriigid võtavad käesoleva raamotsuse sätete järgimiseks vajalikud meetmed hiljemalt....¹⁸.

Liikmesriigid edastavad samaks kuupäevaks nõukogule ja komisjonile nende sätete teksti, millega võetakse siseriiklikku õigusse üle käesolevast raamotsusest tulenevad kohustused.

Artikkel 8

Aruanne

Komisjon esitab¹⁹ Euroopa Parlamendile ja nõukogule aruande, milles hindab, millises ulatuses on liikmesriigid võtnud käesoleva raamotsuse järgimiseks vajalikke meetmeid, lisades neile vajaduse korral seadusandlikud ettepanekud.

¹⁸ 24 kuud pärast käesoleva raamotsuse avaldamist *Euroopa Liidu Teatajas*.

¹⁹ 36 kuud pärast käesoleva raamotsuse avaldamist *Euroopa Liidu Teatajas*.

Artikkel 9

Jõustumine

Käesolev raamotsus jõustub kahekümnendal päeval pärast selle avaldamist *Euroopa Liidu Teatajas*.

Brüssel,

*Nõukogu nimel
eesistuja*